

Tvoji osobnost jako etnografku znaly především děti ve školách, folklorní soubory a nejrůznější spolky v obcích po celém okrese, pro které jsi připravovala přednášky především s tématy rodinného a výročního zvykosloví. Po odchodu do důchodu jsi v Osvětimanech odvedla spoustu práce jako místostarostka obce, kdy jsi mohla zúročit pracovní zkušenosti z kulturní instituce a byla jsi aktivní v kulturní a sociální sféře.

Marie, život jde stále dál a je třeba si jej i v tomto věku zpříjemňovat v přítomnosti Tvé velké a pěkné rodiny a Tvých kamarádů na telefonu. Zdraví si opatruj, neboť je zrádné a často nás mnohé nečekaně překvapí. Přeji sílu, optimismus, dobrou náladu, a především alespoň tak dobré zdraví jako doposud.

Ludmila Tarcalová
Uherské Hradiště

Šedesát let v Polabském muzeu. Životní jubileum Jany Hrabětové

Začátkem dubna tohoto roku (9. dubna) oslavila svoje osmdesáté narozeniny výjimečná osobnost, jejíž jméno je neodmyslitelně spjato s Polabským národopisným muzeem, neboli se skanzenem v Přerově nad Labem. Touto osobností je etnografka, čestná členka České národopisné společnosti PhDr. Jana Hrabětová, která stála u samotného zrodu skanzenu a později pak byla hlavní hybnou silou při jeho budování a rozšiřování. Je obdivuhodné, že se na tvorbě expozic a chodu muzea podílí se zájmem a pílí sobě vlastní dodnes.

Jana Hrabětová vyrůstala od raného dětství v Poděbradech a tamní muzeum ji k sobě přitahovalo vlastně po celý život. Jak sama uvádí, už jako malé dítě byla fascinována množstvím exponátů a tajemnými zákoutími poděbradského muzea. Později coby větší děvče chodila do muzea na brigádu, a ještě později v roce 1963 zde začala pracovat na žádost tehdejšího ředitele Svatopluka Šebka jako pomocnice archeoložky Jarmily Justové. Postupně rozšiřovala pole své působnosti – podílela se na přípravě výstav, vedla vlastivědný kroužek pro děti a spolupracovala také s architektem Ladislavem Štěpánkem, krajským konzervátorem pro lidovou architekturu, jehož zásluhou pak přerovský skanzen vznikl. V roce 1966 totiž architekt Štěpánek objevil dnešní tzv. staročeskou chalupu v Přerově nad Labem a společně s ředitelem poděbradského muzea Svatoplukem Šebkem se zasloužil o založení skanzenu. Jana Hrabětová se tehdy

podílela jako asistentka na vzniku skromné národopisné expozice ve staročeské chalupě a o rok později v roce 1967 pak stála při slavnostním otevření.

Tímto okamžikem však ještě její budoucí etnografická kariéra zdaleka nezačala. Středem zájmu byl v tuto chvíli pro Janu Hrabětovou především archiv poděbradského muzea. Řadu cenných praktických zkušeností si postupně doplnila i o teoretické znalosti dvouletým nástavbovým studiem pro muzejníky na střední knihovnické škole v Praze. Teprve neúspěch při studiu archivnictví na FFUK a kontakty s profesorem Robkem, tehdejším vedoucím Katedry etnografie a folkloristiky na FFUK v Praze, jí přiměly nastoupit na dálkové studium etnografie, které zdárně dokončila v roce 1983.

V téměř roce se také stává vedoucí národopisného oddělení Polabského muzea. Zpočátku se přesun působiště Jany Hrabětové z Poděbrad do Přerova nad Labem jevil jako nevídaná změna vynucená tehdejším vedením muzea. Začátky zde nebyly vůbec jednoduché, ale díky odhodlání a vydatné podpoře svého manžela, inženýra Jiřího Marečka, se pro Janu Hrabětovou nakonec stal skanzen místem, kde se mohla plně realizovat jak po stránce odborné, tak i organizační a výtvarné. Hned v prvních letech zajistila přesun několika objektů do dolní části skanzenu – chalupy z Dymokur, ze Střihova, z Kovanic a z Pojed ještě spolu s dalšími menšími hospodářskými budovami. Zasadila se také o renovaci bednárny, kde vznikly tři výstavní sály a zařídila rekonstrukci tzv. staré školy s plně vybavenou třídou a školním kabinetem. Interiéry chalup pak doplnila o vlastnoručně vyrobené figuríny, které dodnes tvoří ve světnicích malebné scény.

Stranou nezůstávala ani sbírkotvorná činnost. Během svých četných etnografických cest po středním Polabí sesbírala Jana Hrabětová celou řadu předmětů, jimiž bývaly dříve běžně vybavené venkovské usedlosti. Díky tomu vznikla v Přerově nad Labem rozsáhlá sbírka nábytku, domácího vybavení, zemědělských strojů, nejrůznějšího řemeslnického náradí ale také bytového textilu a oděvů z konce 19. století a první poloviny 20. století. Velká část těchto sbírek je součástí stálé expozice.

Opomenout nelze také zjevné literární schopnosti jubilantky. Během svého života napsala Jana Hrabětová celou řadu čtivých textů k výstavám, odborných článků a knih na témata nejen etnografická, ale i historická. Z těch nejnovějších stojí za zmínku stále žádané publikace *Jaro na polabské vesnici*, *Zima na polabské vesnici* a dále trojdílná obsáhlá monografie *Poděbrady – město mého srdce*. Dále pravidelně přispívá do poděbradských periodik svými články na kulturně-historická témata.

Aby byl výčet dovedností Jany Hrabětové úplný, je třeba zmínit, že její další současnou velkou vášní se stala olejomalba především přírodních scenérií a lidové architektury. Její působivé obrazy, které maluje s obdivuhodným nadšením a pílí, dotvořily už nejednu výstavu v přerovském skanzenu.

Co zbývá dodat? Snad jen poděkování za vše, co PhDr. Jana Hrabětová během šedesáti let svého muzejního působení vytvořila pro přerovský skanzen a Polabské muzeum vůbec i za cenné zkušenosti, které ochotně předává dál. Své milé kolegyni přeji k jejímu krásnému jubileu ještě mnoho etnografických, literárních i malířských úspěchů, pevné zdraví, a hlavně neutuchající radost ze života.

Hana Šídová

Polabské muzeum Přerov nad Labem

K jubileu Ireny Štěpánové

Mám rád ten čas pozdního jara, kdy dloužící se večery plní těžká vůně květů a občasné májové dešťky skrápějí zelenou krajinu plnou života, čas, v němž se 8. května 1948 narodila Irena Štěpánová, slavící letošního roku významné životní výročí.

Snad žádný etnolog není prost zvláštního vztahu ke „svému“ regionu a tak i práce příbramské rodačky prozrazují pevnou vazbu k rodnému kraji a ukotvení v národopisných oblastech na pomezí středních a jižních Čech; akcentace Podblanicka, Podbrdská i Kozácka prostupuje zřetelně jejím dílem, které přesto nezůstává u pouhého regionalismu a zcela naplňuje požadavky recentní evropské etnologie. Za ústřední téma své práce si Irena Štěpánová zvolila na jedné straně studium materiální kultury, lidový oděv, lidovou stravu a muzeologické aspekty etnologické praxe; na straně druhé se intenzivně zabývá dějinami ženské emancipace se zvláštním zřetelem k formování české občanské společnosti v průběhu 19. století.

Vrcholné tvůrčí období jubilatky koresponduje s osudy pražského Ústavu etnologie Filozofické fakulty Univerzity Karlovy, který po roce 1989 prodělal turbulentní vývoj. Transformaci katedry etnografie a folkloristiky v ústav směřující k modernímu pojetí evropské etnologie ovlivnila dobově příznačná vzedmutá poptávka po sociokulturní antropologii anglosaského typu. Zatímco na mnoha evropských univerzitách vyústila tato skutečnost ve vznik samostatné katedry pro rozvoj nového multivědního oboru, v rámci odborné diskuse, ale někdy i v důsledku ostrých střetů se v Praze ustavilo provizorní, avšak dodnes nevyřešené a do značné míry kolizní soužití evropské etnologie se sociokulturní antropologií na jediném pracovišti. Právě osobnost Ireny Štěpánové v době, kdy se vážně přemýšlelo o úplném vytěsnění evropské etnologie, představovala vůdčí sílu sehrávající zásadní roli pro kontinuitu oboru na Univerzitě Karlově, sílu,